

PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG DU LỊCH BIỂN THÀNH PHỐ ĐẢO PHÚ QUỐC, TỈNH KIÊN GIANG

VŨ TUẤN HƯNG*
NGUYỄN DANH NAM**
UÔNG THỊ NGỌC LAN***

Từ kết quả phân tích tiềm năng và thực trạng phát triển du lịch biển thành phố đảo Phú Quốc từ 2018 đến 2020, bài viết đưa ra 4 giải pháp: 1) tăng cường đầu tư phát triển sản phẩm du lịch biển và cơ sở hạ tầng du lịch; 2) nâng cao chất lượng đội ngũ nhân lực du lịch; 3) thực hiện khác biệt và đa dạng hóa sản phẩm du lịch biển; 4) đẩy mạnh phát triển du lịch xanh và bền vững nhằm phát triển bền vững du lịch biển thành phố đảo.

Từ khóa: phát triển du lịch biển, du lịch bền vững, thành phố đảo Phú Quốc

Nhận bài ngày: 09/7/2021; *đưa vào biên tập:* 11/7/2021; *phản biện:* 19/7/2021; *duyet đăng:* 10/8/2021

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Đảo Phú Quốc được mệnh danh là hòn đảo ngọc, nằm ở phía tây nam của Việt Nam, là một địa điểm hấp dẫn đối với khách du lịch trong và ngoài nước. Ngày 01/01/2021 Phú Quốc chính thức trở thành thành phố đảo đầu tiên của Việt Nam; với “tầm áo mới” này Phú Quốc đã và đang thu hút nguồn lực đầu tư lớn cho phát triển kinh tế du lịch. Tuy nhiên, việc đầu tư ồ ạt và thiếu quy hoạch đang khiến Phú Quốc mất đi vẻ đẹp tự nhiên hiện có. Mặt khác, nhận thức về phát triển du lịch của một số bộ phận dân cư địa phương còn hạn chế, sự phối hợp liên ngành chưa hiệu quả; vai

trò, trách nhiệm của các cấp, các ngành chưa phát huy đầy đủ; hiệu quả hoạt động xúc tiến quảng bá chưa cao; nguồn nhân lực du lịch và hạ tầng giao thông chưa đáp ứng nhu cầu phát triển; một số chính sách thúc đẩy phát triển du lịch còn bất cập, chưa tháo gỡ kịp thời; tình hình vệ sinh môi trường tại một số điểm du lịch chưa được cải thiện (Nguyễn Danh Nam và Uông Thị Ngọc Lan, 2020). Những bất cập này sẽ làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến sự phát triển du lịch tại thành phố đảo Phú Quốc. Vì vậy, nghiên cứu đưa ra các giải pháp nhằm phát triển bền vững du lịch biển thành phố đảo Phú Quốc, tỉnh Kiên Giang có ý nghĩa về mặt lý luận và thực tiễn.

2. PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG DU LỊCH BIỂN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

* Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ.

, * Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội.

Du lịch biển

Tổ chức Du lịch Thế giới định nghĩa du lịch bao gồm tất cả mọi hoạt động của những người du hành, tạm trú, trong mục đích tham quan, khám phá và tìm hiểu, trải nghiệm hoặc trong mục đích nghỉ ngơi, giải trí, thư giãn; cũng như mục đích hành nghề và những mục đích khác, trong thời gian liên tục nhưng không quá một năm, ở bên ngoài môi trường sống định cư; nhưng loại trừ các du hành mà có mục đích chính là kiếm tiền. Theo Luật Du lịch Việt Nam (2017), du lịch là hoạt động của con người ngoài nơi cư trú thường xuyên của mình nhằm thỏa mãn nhu cầu tham quan, giải trí, nghỉ dưỡng trong một khoảng thời gian nhất định.

Du lịch biển là một trong những loại hình du lịch diễn ra nhằm thỏa mãn nhu cầu về với thiên nhiên của con người. Thiên nhiên ở đây là các cảnh quan vùng biển đảo, các bãi tắm và bãi cát, các hệ sinh thái biển, khí hậu và thế giới sinh vật trong lòng đại dương như: các loại san hô, tảo, hải quỳ, các loại cá, sinh vật phù du...

Trong nghiên cứu này, *du lịch biển* được hiểu là một loại hình dịch vụ du lịch sinh thái liên quan đến chuyến đi của con người nhằm tận hưởng cảnh quan biển và đáp ứng nhu cầu giải trí, thể thao, nghỉ dưỡng và tham quan ở biển.

Phát triển bền vững du lịch

Phát triển là xu hướng tự nhiên tất yếu của thế giới vật chất nói chung,

của xã hội loài người nói riêng. Mặc dù có khá nhiều quan điểm khác nhau về phát triển bền vững, nhưng trong nghiên cứu này, phát triển bền vững được định nghĩa là sự phát triển hài hòa về cả 3 mặt kinh tế - xã hội - môi trường để đáp ứng những nhu cầu về đời sống vật chất, văn hóa, tinh thần của thế hệ hiện tại nhưng không làm tổn hại, gây trở ngại đến khả năng cung cấp tài nguyên để phát triển kinh tế xã hội mai sau, không làm giảm chất lượng cuộc sống của thế hệ trong tương lai.

Phát triển du lịch bền vững xuất hiện vào khoảng những năm 90 của thế kỷ XX trên cơ sở cải thiện và nâng cấp khái niệm “du lịch mềm” được nhiều quốc gia và các hiệp hội du lịch trên thế giới ủng hộ. Tuy nhiên, cho đến nay vẫn chưa có một khái niệm thống nhất và đầy đủ về “du lịch bền vững”. Dưới góc độ kinh tế, du lịch bền vững được hiểu là quá trình hoạt động du lịch mà ở đó có thể duy trì được mức độ tăng trưởng liên tục của các chỉ tiêu kinh tế trong một khoảng thời gian nhiều năm, hoặc trong một giai đoạn không nhất định (Viện Nghiên cứu phát triển Du lịch, 2001). Tuy nhiên quan niệm này chịu rất nhiều sự chỉ trích, phê phán của các nhà khoa học, đặc biệt là các nhà nghiên cứu về môi trường và tài nguyên.

Phát triển bền vững du lịch thể hiện sự phát triển của hoạt động du lịch trong một chặng đường, giai đoạn của quá trình phát triển. Sự phát triển này luôn đặt ra mục tiêu đảm bảo việc khai

thác, sử dụng các nguồn lực địa phương có sự liên thông an toàn, việc phát triển của thể hệ hiện tại không làm phương hại đến các thể hệ tương lai. Đồng thời, đảm bảo cân đối giữa 3 mục tiêu: kinh tế, môi trường và xã hội trong phát triển du lịch.

Phương pháp nghiên cứu

Để có đầy đủ thông tin thực trạng làm cơ sở phân tích, tổng hợp, ngoài điều tra thực địa, từ các sách, báo, tạp chí, bài viết còn sử dụng số liệu và dữ liệu thứ cấp được thu thập chủ yếu từ báo cáo hoạt động kinh doanh ngành du lịch thành phố đảo Phú Quốc từ 2018 đến 2020.

3. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH BIỂN THÀNH PHỐ ĐẢO PHÚ QUỐC

3.1. Tiềm năng du lịch biển Phú Quốc

Phú Quốc là hòn đảo lớn nhất của Việt Nam nằm trong vịnh Thái Lan. Với địa hình khá phức tạp, bị chia cắt mạnh bởi sông suối và đồi núi, độ cao thấp dần theo hướng từ bắc xuống nam, từ đông sang tây. Các dãy núi thấp dần ra phía biển hình thành các bãi biển, xen kẽ là những đồng bằng hẹp, những bãi cát trắng trải dài như bãi Trường, bãi Dài, bãi Dương Đông,... các chân núi nhô ra bờ biển tạo thành mũi Gành Dầu, mũi Trâu Nầm, mũi Đá Bạc,... Với địa hình đứt gãy, Phú Quốc có những khe suối, thác nước đẹp như suối Tranh, suối Đá Bàn, suối Tiên,... Tất cả tạo cho Phú Quốc có cảnh quan đa dạng và phong phú là tiềm năng lớn để phát

triển các loại hình du lịch, đặc biệt là du lịch biển.

Nằm lọt sâu trong Vịnh Thái Lan, xung quanh được biển bao bọc, Phú Quốc có khí hậu mang tính chất gió mùa điển hình, nóng ẩm quanh năm, ít biến động thất thường. Do tác động của biển, thời tiết ở đây luôn mát mẻ. Mùa khô là mùa du lịch ở Phú Quốc, du khách đến với Phú Quốc thời điểm này có thể tham gia nhiều hoạt động du lịch biển ngoài trời như: lướt sóng, thuyền buồm, lặn biển, tắm biển, tắm nắng, nhảy dù,... Hệ sinh thái của Phú Quốc khá đa dạng và phong phú, tập trung chủ yếu trong các vườn quốc gia, khu dự trữ sinh quyển trên đảo. Nơi đây có rất nhiều giống cây đặc chủng như: kiền kiền, ổi rừng, sơn huyết...; các loại động vật quý như: cu li lợn, khỉ đuôi dài, sóc đỏ, trăn gấm, kỳ đà vằn, kỳ đà hoa, đồi mồi, chài vôi vàng,... Cùng với hệ sinh thái trên cạn, hệ sinh thái dưới biển cũng giàu có về trữ lượng và thành phần loài.

Khu bảo tồn biển Phú Quốc gồm khu phía đông bắc, đông nam đảo Phú Quốc và khu phía nam quần đảo An Thới. Diện tích mặt nước của khu bảo tồn biển là 26.863,17ha, trong đó vùng bảo vệ nghiêm ngặt 2.952,45ha, vùng phục hồi sinh thái rộng 13.592,95ha, vùng phát triển 10.317,77ha (Bùi Thị Hải Yến và Phạm Hồng Long, 2011). Vùng thềm cỏ biển rộng lớn, phía nam là quần đảo An Thới đây là khu vực có những rạn san hô lớn sinh sống, các rạn san hô ở đây là nơi cư trú và cung cấp nguồn thức ăn dồi dào cho

các loài cá sống ở rạn, nơi đây có tới 152 loài cá thuộc 71 giống và 31 họ, trong đó các họ có giá trị kinh tế cao như cá mú (13 loài), cá mó (11 loài), cá dìa (8 loài), cá hồng (7 loài), cá đồng (8 loài). Tảo biển có 98 loài thuộc 51 giống. Tảo biển có 98 loài thuộc 51 giống. Động vật thân mềm có 132 loài thuộc ba giống của 35 họ thân mềm sinh sống trong rạn san hô, phổ biến nhất là ốc đụn, ngọc trai, trai tai tượng vảy. Da gai có 32 loài thuộc 23 giống của 15 họ da gai, trong đó hải sâm là phong phú nhất. Đặc biệt tại vùng biển này ghi nhận có sự xuất hiện của những loài nằm trong danh mục bị đe dọa tuyệt chủng như: Dugong (Bò biển), Rùa biển, Cá heo,... (Bùi Thị Hải Yến và Phạm Hồng Long, 2011).

Ngoài hệ động vật, hệ thực vật ở đây rất phong phú, hiện đảo có 9 loài cỏ biển, với tổng diện tích 10.600ha, phân bố ở phía đông, một ít ở phía bắc và phía nam. Với sự đa dạng hệ sinh thái động, thực vật sống trong vùng thảm cỏ biển là điều kiện thuận lợi cho tổ chức các hoạt động du lịch biển như: tham quan, lặn biển ngắm san hô, tắm cỏ,...

Bên cạnh tiềm năng tự nhiên, về mặt xã hội, Phú Quốc còn là nơi lưu giữ nhiều nét văn hóa, truyền thống của cư dân nơi đây. Nhiều di tích lịch sử văn hóa, các kho tàng khảo cổ học dưới nước, ẩm thực, nghề truyền thống gắn bó với biển và nhiều yếu tố liên quan đến đặc trưng văn hóa con người Phú Quốc. Tất cả tạo nên

nguồn tài nguyên nhân văn hấp dẫn và có chiều sâu phục vụ cho sự phát triển của du lịch biển Phú Quốc.

3.2. Thực trạng phát triển du lịch biển ở thành phố đảo Phú Quốc

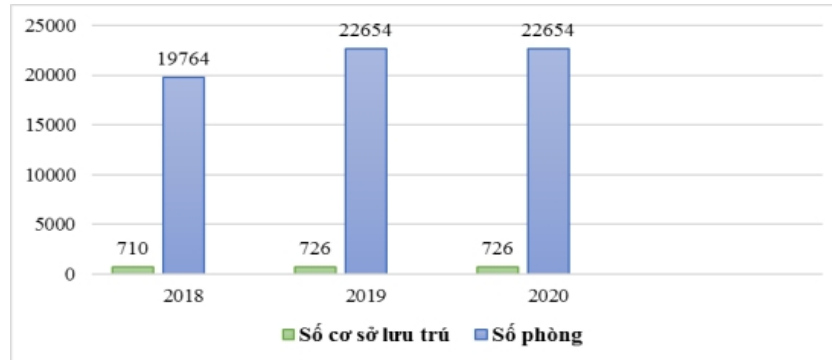
3.2.1. Cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch

Với những tiềm năng du lịch phong phú, thành phố đảo Phú Quốc đã thu hút nhiều dự án đầu tư phát triển kết cấu hạ tầng phục vụ phát triển du lịch, bao gồm mạng lưới giao thông, hệ thống cấp điện, cấp nước và thông tin liên lạc như: Dự án Grand World Phú Quốc, Dự án Sonasea Condotel Phú Quốc, Nhà máy tái chế và xử lý chất thải Phú Quốc...

Cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch ở thành phố đảo Phú Quốc đã phát triển cả về số lượng và chất lượng. Tính đến tháng 8/2019, Phú Quốc có 726 cơ sở lưu trú với 22.654 phòng. Trong đó có, 97 cơ sở được xếp hạng 1 sao, với 1.985 phòng; 49 cơ sở được xếp hạng 2 sao, với 1.754 phòng; 8 cơ sở được xếp hạng 3 sao, với 524 phòng; 9 cơ sở được xếp hạng 4 sao, với 1.218 phòng và 10 cơ sở được xếp hạng 5 sao với 6.861 phòng; còn lại là nhà nghỉ và các loại hình cơ sở lưu trú khác (Sở Du lịch tỉnh Kiên Giang, 2019).

Cùng với sự phát triển về số lượng du khách, cơ sở vật chất kỹ thuật phát triển với tốc độ nhanh đạt 114,62%. Đây là kết quả của hoạt động đầu tư của tất cả các thành phần kinh tế đều tham gia kinh doanh dịch vụ lưu trú và ăn uống. Mặc dù các cơ sở kinh

Biểu đồ 1. Hiện trạng cơ sở lưu trú du lịch tại thành phố đảo Phú Quốc

Nguồn: Sở Du lịch tỉnh Kiên Giang, 2019.

doanh lưu trú nhiều, song số lượng các cơ sở lưu trú chủ yếu là có quy mô nhỏ, phần lớn từ 10 đến 55 phòng, số khách sạn có quy mô trên 150 phòng vẫn còn hạn chế. Điều đó đặt ra cho thành phố đảo Phú Quốc là cần ưu tiên phát triển các khách sạn cao cấp, đúng tiêu chuẩn quy định, hạn chế xây dựng các nhà nghỉ, nhà khách, nhà trọ có quy mô nhỏ.

Hệ thống các cơ sở ăn uống đa dạng, phong phú, hệ thống các nhà hàng, các quán ăn từ bình dân đến cao cấp với các món ăn đặc sản của miền biển tươi, ngon: tôm, cua, cá, ốc,... Tuy nhiên, các chuyên gia, đầu bếp, trong lĩnh vực ẩm thực còn rất ít nên chưa tạo được nhiều sản phẩm đa dạng mang thương hiệu riêng.

3.2.2. Nguồn nhân lực du lịch và sự tham gia của cộng đồng địa phương

*** Nguồn nhân lực du lịch**

Nhận thức được tầm quan trọng của nguồn nhân lực đối với sự phát triển kinh tế du lịch, thành phố đảo đã đào tạo và nâng cao chất lượng đội ngũ nhân lực du lịch. Theo số liệu của Sở

Du lịch tỉnh Kiên Giang, từ 2018 đến 2020 nhân lực qua đào tạo tăng dần qua các năm từ sơ cấp đến sau đại học (tăng 7,23%). Trong đó, nhóm lao động có trình độ đại học và cao đẳng tăng 10,5%, số nhân viên chưa qua đào tạo mặc dù còn chiếm số lượng lớn nhưng có dấu hiệu tăng chậm dần.

Bên cạnh một số kết quả đạt được, thì thành phố đảo Phú Quốc đang phải đối mặt với sự thiếu hụt nghiêm trọng về số lượng và chất lượng nguồn nhân lực du lịch. Hiện nay, nguồn nhân lực du lịch ở Phú Quốc chỉ khoảng 11.000 người, đáp ứng chưa đến một nửa nhu cầu của ngành du lịch (Nguyễn Danh Nam và Uông Thị Ngọc Lan, 2020). Trình độ học vấn của đội ngũ nhân lực hạn chế, cụ thể: trình độ sau đại học chỉ chiếm 0,2% và đại học: 8,1%; cao đẳng: 12,3%; trung cấp: 15,7%; trình độ khác đạt là 14,6%; có đến 65,2% số lao động du lịch chưa qua đào tạo kỹ năng, nghiệp vụ. Đây chính là vấn đề không thuận lợi cho phát triển du lịch tại thành phố đảo Phú Quốc. Do đó, nhiều doanh nghiệp du lịch gặp khó khăn về tuyển

dụng, đặc biệt là trong sử dụng lao động địa phương. Lao động địa phương chưa đủ khả năng tiếp nhận công việc theo các yêu cầu về chuẩn nghiệp vụ, kỹ năng mà Tổng cục Du lịch đề ra. Trong khi đó, mức lương tối thiểu để trả cho một lao động địa phương là tương đối cao so với năng lực và trình độ thực tế của họ.

*** Sự tham gia của cộng đồng dân cư địa phương**

Hoạt động du lịch biển thành phố đảo phát triển góp phần giải quyết công ăn việc làm và đem lại thu nhập ổn định cho người dân địa phương. Tỷ lệ lao động địa phương tham gia trực tiếp vào hoạt động du lịch cao và thu nhập bình quân đầu người đạt 4,5 triệu đồng/tháng. Tỷ lệ hộ nghèo đã giảm 1,29% vào năm 2015 xuống còn 0,34% vào năm 2020 (Ủy ban nhân dân thành phố Phú Quốc, 2020). Điều đó, chứng tỏ hoạt động du lịch biển phát triển đã góp phần giải quyết công ăn việc làm và đem lại nguồn thu nhập

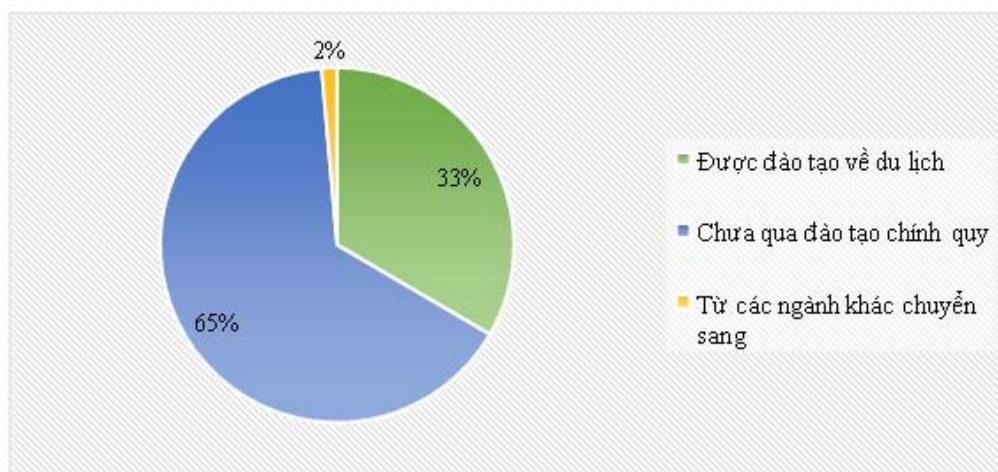
cao cho lao động tại địa phương.

Tuy nhiên, sự phát triển của các hoạt động du lịch biển đã dẫn đến sự gia tăng của các vấn đề an ninh trật tự tại địa phương, vấn đề về người nhập cư, vấn đề về giá cả sinh hoạt... Kết quả khảo sát cho thấy, hoạt động du lịch biển đã làm hàng hóa trở lên khan hiếm và tăng giá gây khó khăn cho đời sống người dân địa phương, nhất là mùa du lịch cao điểm. Theo số liệu khảo sát của Sở Du lịch Kiên Giang năm 2020, có 65,7% người dân địa phương đồng ý với nhận định này. Cùng với đó, 81,2% ý kiến của người dân cho rằng du lịch làm tăng tỷ lệ tội phạm. Các hoạt động truyền thống như các phong tục, tập quán, lễ hội của địa phương đang có dấu hiệu bị mai một.

3.2.3. Hoạt động du lịch biển thành phố đảo Phú Quốc

Trong những năm qua, hoạt động du lịch biển thành phố đảo Phú Quốc có

Biểu đồ 2. Hiện trạng nguồn nhân lực du lịch thành phố đảo Phú Quốc 2018-2020

Nguồn: Sở Du lịch tỉnh Kiên Giang, 2020.

những chuyển biến tích cực, góp phần thu hút ngày càng nhiều khách du lịch trong và ngoài nước. Năm 2018, Phú Quốc đón trên 4 triệu lượt khách, tăng 35,75% so với năm 2017; doanh thu trên 5.517 tỷ đồng (tăng 39,5%), tương ứng với 86,58% tổng thu nhập du lịch của Kiên Giang. Năm 2019 đạt 671.896 lượt khách tăng 22,7% và du khách nội địa năm 2019 đạt 7,3 triệu lượt khách tăng 132,8%/năm; tổng doanh thu đạt 18.595,7 tỷ đồng, đóng góp 11% GDP toàn tỉnh. Do lợi thế về cảnh quan biển đảo, kết hợp với các sản phẩm du lịch ngày càng phong phú, đa dạng nên khách đến và nghỉ lại cao hơn và chi tiêu nhiều hơn cho các dịch vụ du lịch khác (doanh thu tăng bình quân 143%/năm, cao hơn tốc độ tăng về lượng khách). Tuy nhiên đến năm 2020 do ảnh hưởng của đại dịch COVID-19, ngành du lịch Phú Quốc bị sụt giảm nghiêm trọng về số lượt khách và doanh thu. Cụ thể, Phú Quốc chỉ đón được 2.259.559 lượt khách du lịch, tổng doanh thu du lịch chỉ đạt 636,2 tỷ đồng (Sở Du lịch tỉnh Kiên Giang, 2020). Mặc dù, lượng khách và doanh thu giảm do tác động của đại dịch COVID-19 nhưng kinh tế du lịch thành phố đảo Phú Quốc vẫn giữ vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế biển của tỉnh Kiên Giang.

3.2.4. Hiện trạng môi trường du lịch

Theo thống kê sơ bộ năm 2020 của Chi cục Tài nguyên và môi trường Phú Quốc, mỗi ngày thành phố đảo có khoảng 200 tấn rác thải, trong khi đó

năng lực thu gom chỉ được khoảng 60%. Thực tế, Phú Quốc chưa có khu xử lý rác thải tập trung theo quy hoạch mà chỉ có một nhà máy tái chế và xử lý chất thải đang được triển khai xây dựng. Do đó, không đáp ứng được yêu cầu xử lý khối lượng chất thải khổng lồ của thành phố. Vì vậy, đa phần rác thải thu gom được phải xử lý bằng cách đốt hoặc đưa về tập trung tạm thời ở 2 bãi rác thuộc thị trấn An Thới và xã Cửa Cạn. Số rác thải chưa được thu gom và nước thải chưa qua xử lý trôi dạt trong tự nhiên, theo các cống, kênh rạch, sông ngòi trôi thẳng ra biển gây ô nhiễm môi trường sinh thái biển của Phú Quốc. Bãi biển áp Bãi Vòng là nơi ô nhiễm nhất; kể đến là bãi Gành Dầu, đặc biệt là đoạn ngang qua áp Chuông Vít. Bãi biển Dinh Cậu, nơi hàng ngày có rất nhiều người dân và khách du lịch đến tham quan, tắm biển cũng là một trong số bãi tắm trên đảo bị ô nhiễm rác thải. Điều này đã ảnh hưởng khá nhiều tới cảm nhận của du khách về môi trường của Phú Quốc và sự phát triển du lịch bền vững của thành phố đảo.

Ngoài ra, diện tích rừng thuộc Vườn quốc gia Phú Quốc đang bị suy giảm vì nạn chặt phá rừng khai thác gỗ quý hay lấn chiếm rừng để sử dụng vào các mục đích khác. Bên cạnh đó, hệ sinh thái biển gồm các rạn san hô và thảm cỏ biển ở vùng lõi Khu bảo tồn biển Phú Quốc đang có dấu hiệu suy giảm về số lượng và chất lượng bởi hoạt động đánh bắt và khai thác phục vụ các hoạt động du lịch quá mức.

Như vậy, với sự phát triển nhanh chóng của lượng khách du lịch hàng năm, các hoạt động du lịch là một trong những nguyên nhân ảnh hưởng tiêu cực đến môi trường, mà trực tiếp là tác động đến hệ sinh thái tự nhiên các khu bảo tồn thiên nhiên, các vùng nước ven bờ bị thu hẹp,...làm cho môi trường biển đảo của địa phương đang có nguy cơ đối mặt với sự phát triển thiếu bền vững.

Theo dự báo, đến năm 2030 du lịch Phú Quốc trở thành điểm đến du lịch hàng đầu khu vực và trên thế giới, lượng chất thải rắn từ hoạt động du lịch và các hoạt động sinh hoạt khác sẽ tăng lên đạt 718 tấn mỗi ngày (Ủy ban nhân dân thành phố đảo Phú Quốc, 2020). Do đó, nếu chính quyền thành phố không tìm hướng giải quyết sẽ ảnh hưởng tiêu cực đến kế hoạch phát triển du lịch Phú Quốc trong tương lai; đồng thời làm mất đi hình ảnh hòn ngọc Phú Quốc đối với khách du lịch và vị thế du lịch Phú Quốc trên bản đồ du lịch thế giới.

4. GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG DU LỊCH BIỂN THÀNH PHỐ ĐẢO PHÚ QUỐC ĐẾN NĂM 2030

Trên cơ sở phân tích các tiềm năng phát triển du lịch biển thành phố đảo Phú Quốc, thực trạng phát triển du lịch tại địa phương, nghiên cứu đưa ra một số giải pháp nhằm góp phần phát triển bền vững du lịch thành phố đảo trong thời gian tới như sau:

Thứ nhất, tăng cường đầu tư phát triển sản phẩm du lịch biển đặc trưng gắn với bản sắc văn hóa và

đặc thù tự nhiên của Phú Quốc, đồng thời cần thu hút đầu tư cơ sở hạ tầng du lịch để tạo sự đột phá và kéo các nhà đầu tư lớn tạo động lực thúc đẩy phát triển nhanh và bền vững.

Xây dựng sản phẩm tuyên truyền và giới thiệu về du lịch biển Phú Quốc như ấn phẩm giới thiệu về các bãi biển, khu bảo tồn thiên nhiên biển, các chương trình du lịch... Đầu tư xây dựng một hệ thống cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch có chất lượng cao, đồng bộ. Đầu tư đa dạng hóa và nâng cao chất lượng các sản phẩm du lịch biển hiện có và phát triển các sản phẩm mới đa dạng, hấp dẫn có sức cạnh tranh cao. Đầu tư khai thác đi đôi với bảo vệ, tôn tạo và phát triển nguồn tài nguyên biển, cải thiện môi trường du lịch nhằm đảm bảo cho sự phát triển bền vững lâu dài. Tích cực thực hiện xã hội hóa trong công tác đầu tư phát triển du lịch biển, khuyến khích các thành phần kinh tế tham gia hoạt động kinh doanh du lịch dưới các hình thức khác nhau, đặc biệt có cơ chế thích hợp để thu hút nguồn vốn trong dân để đầu tư phát triển du lịch biển tại thành phố đảo. Trong nội dung này, cần chú trọng quán triệt và phê duyệt các dự án đầu tư sản phẩm du lịch và điểm đến cần chú ý gắn với đặc trưng văn hóa, diện mạo tự nhiên và con người nơi đây, từ đó tạo sự riêng có và ấn tượng, bản sắc khác biệt của Phú Quốc so với chuỗi các điểm du lịch biển ở Việt Nam và thế giới.

Thứ hai, thu hút và nâng cao chất lượng đội ngũ nhân lực du lịch theo hướng chuyên nghiệp, hiệu quả.

Do tăng trưởng nóng trong một thời gian ngắn nên việc chuẩn bị nhân lực chuyên nghiệp, bài bản cho lĩnh vực du lịch, dịch vụ tại Phú Quốc còn nhiều hạn chế và thiếu hụt. Để thực hiện được mục tiêu phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, cần tăng cường công tác đào tạo, bồi dưỡng kiến thức về du lịch, trong đó, ưu tiên đầu tư chuyên sâu nghề cho đội ngũ lao động bằng nhiều hình thức ở trong và ngoài nước; thu hút các nhà quản lý, các nhà khoa học có trình độ, các doanh nhân, nghệ nhân, chuyên gia, công nhân kỹ thuật tay nghề bậc cao tham gia đào tạo; tiếp tục đào tạo kỹ năng cho đội ngũ thẩm định viên, giám sát viên, đào tạo viên và sử dụng hiệu quả đội ngũ này trong đào tạo du lịch. Song song với đào tạo, ngành du lịch Phú Quốc cần có chính sách thu hút nhân tài và nhân lực chuyên nghiệp, chất lượng cao, nghiệp vụ tốt.

Thứ ba, thực hiện khác biệt và đa dạng hóa sản phẩm du lịch biển

Khai thác triệt để các giá trị tài nguyên du lịch biển là thế mạnh của thành phố đảo, từ đó thiết kế chương trình du lịch với các loại hình và thời gian khác nhau phục vụ cho mọi đối tượng du khách, làm phong phú đa dạng các sản phẩm du lịch. Đẩy mạnh kinh tế đêm, phát triển làng nghề ven biển truyền thống. Phú Quốc tiếp tục tạo điều kiện cho các nhà đầu tư phát

triển kinh tế đêm, tạo sản phẩm du lịch biển đặc thù, có sức cạnh tranh cao. Sản phẩm du lịch phải gắn với đặc trưng của thiên nhiên, vùng đất, con người, văn hóa đặc trưng nơi đây. Từ đó tạo ra sự trải nghiệm khác biệt, hấp dẫn thu hút du khách và các cá nhân có đam mê khám phá sự mới lạ.

Thứ tư, đẩy mạnh phát triển du lịch xanh và bền vững

Tiếp tục tạo điều kiện cho các công ty tổ chức các sản phẩm du lịch xanh, các chương trình du lịch chuyên đề với mục tiêu kết hợp du lịch biển với hoạt động bảo vệ môi trường. Trong đó, du khách giữ vai trò chủ đạo đóng góp vào hoạt động bảo vệ môi trường bằng những việc làm thiết thực như trồng cây gây rừng, nhặt rác trên bãi biển, phát túi nilon tự hủy,... Để thực hiện tốt việc phát triển du lịch xanh, bền vững tại thành phố đảo Phú Quốc, Sở Du lịch Kiên Giang cần chú trọng nâng cao sự phối hợp chặt chẽ với các ban ngành trong Tỉnh và địa phương để xây dựng chính sách, tạo môi trường thuận lợi cho hoạt động kinh doanh du lịch theo hướng bền vững.

Thứ năm, xây dựng và hoàn thiện thể chế quản trị đối với mô hình thành phố đảo gắn với phát triển du lịch biển.

Việc hoàn thiện thể chế quản trị nói chung với mô hình thành phố đảo hướng đến phát triển dịch vụ, du lịch sẽ là một bước đi tiên phong. Với việc được thành lập thành phố đảo du lịch đầu tiên của Việt Nam, Phú Quốc đã

trở thành một thể chế tiên phong trong việc phát triển định hình gắn chặt với sự phát triển của ngành du lịch, dịch vụ. Công tác thành lập và thí điểm thực vốn chưa có tiền lệ nên sẽ phát sinh nhiều vấn đề cần điều chỉnh, hoàn thiện, do đó nhân lực hoạch định, quản trị phải có tầm. Chú ý xây dựng thể chế quản trị minh bạch, cầu thị và có sự kiểm soát chặt chẽ. Thể chế này cần linh hoạt trong phạm vi có thể để vì mục tiêu lớn thu hút và tạo điều kiện cho các nhà đầu tư và thân thiện, an toàn với du khách. Lấy mục tiêu phát triển du lịch biển là then chốt và chiến lược dài lâu để định hình và xây dựng lộ trình thực hiện.

Thứ sáu, cần quán triệt nguyên tắc xuyên suốt trong chỉ đạo và quản lý, quy hoạch, triển khai mọi hoạt động đầu tư cơ sở hạ tầng và phát triển dịch vụ du lịch phải căn cứ đáp ứng đồng thời 3 tiêu chí của phát triển bền vững.

Cần quán triệt trong các cấp chính quyền địa phương trong việc phê duyệt các dự án đầu tư du lịch tại Phú Quốc phải đáp ứng các yêu cầu đảm bảo các mục tiêu kinh tế, xã hội và môi trường gắn với các chỉ tiêu phát triển bền vững. Nguyên tắc trên cần đưa vào trong nghị quyết, quy định bắt buộc đối với mọi chủ thể, công khai minh bạch tới mọi cán bộ và người dân để đảm bảo sự phát triển dài lâu của Thành phố đảo. Từ nhận thức đến hành động, từ văn bản chính sách đến thực thi trong thực tiễn phải được thực hiện để vì sự phát triển lâu dài

của nhiều thế hệ đối với thành phố đảo đầu tiên của Việt Nam.

5. KẾT LUẬN

Phú Quốc là thành phố đảo đầu tiên của Việt Nam, nơi có đầy đủ tiềm năng để phát triển du lịch thành ngành kinh tế mũi nhọn đặc biệt là du lịch biển góp phần đưa kinh tế thành phố đảo phát triển, mở rộng quan hệ giao lưu kinh tế văn hóa với các tỉnh thành trong khu vực.

Bên cạnh những lợi thế sẵn có, những tiềm năng còn ẩn chứa, ngành du lịch không ngừng nghiên cứu phát huy những mặt mạnh và kịp thời khắc phục những mặt hạn chế, bởi vì ngành du lịch của thành phố chưa thật sự hoàn thiện, còn nhiều điều khó khăn, thiếu sót, hạn chế về dịch vụ du lịch, về trình độ của hướng dẫn viên,... Vì vậy, để thực hiện mục tiêu đưa du lịch Phú Quốc phát triển ngang tầm một thành phố đảo du lịch hiện đại, thực sự là “Điểm đến du lịch An toàn - Thân thiện - Chất lượng - Hấp dẫn” đòi hỏi ngành du lịch thành phố cần sáng tạo, đổi mới hơn trong việc hoạch định chính sách phát triển phù hợp với tình hình thực tế.

Phát triển bền vững du lịch tại thành phố đảo Phú Quốc sẽ góp phần ổn định kinh tế - xã hội và môi trường, góp phần phát triển kinh tế địa phương, tạo sự bình đẳng xã hội, phân chia lợi ích công bằng; nâng cao ý thức, trách nhiệm của mọi tầng lớp xã hội về văn hóa, truyền thống dân tộc, bảo vệ tài nguyên tự nhiên và môi trường sinh thái. Để thực hiện mục

tiêu này, cần phải tăng cường đầu tư phát triển sản phẩm du lịch biển và cơ sở hạ tầng du lịch; nâng cao chất lượng đội ngũ nhân lực du lịch; thực hiện khác biệt và đa dạng hóa sản phẩm du lịch biển; đẩy mạnh phát triển du lịch xanh và bền vững. Bên

cạnh các giải pháp thì cần phải có sự phối hợp chặt chẽ giữa cơ quan quản lý nhà nước, các doanh nghiệp du lịch và cộng đồng địa phương nhằm tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển toàn diện của ngành du lịch thành phố đảo Phú Quốc trong tương lai. □

CHÚ THÍCH

Bài viết dựa trên kết quả nghiên cứu đề tài “*Thực hiện quy hoạch không gian biển Việt Nam: Nhân tố tác động và một số đề xuất*” do PGS.TS. Vũ Tuấn Hưng làm chủ nhiệm. Đề tài thuộc chương trình trọng điểm cấp Bộ “Khoa học xã hội và nhân văn về biển của Việt Nam phục vụ mục tiêu bảo vệ và phát triển đất nước”.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Bùi Thị Hải Yến và Phạm Hồng Long. 2011. *Tài nguyên du lịch*. Hà Nội: Nxb. Giáo dục Việt Nam.
2. Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam. *Luật Du lịch*, 2017.
3. Nguyễn Danh Nam và Uông Thị Ngọc Lan. 2020. “Hoạch định chiến lược phát triển du lịch thành phố đảo Phú Quốc”. *Tạp chí Kinh tế và Kinh doanh*, số 15, tr.48-53.
4. Sở Du lịch Kiên Giang. 2019. *Kết quả hoạt động du lịch*.
5. Sở Du lịch Kiên Giang. 2020. *Kết quả hoạt động du lịch*.
6. Ủy ban nhân dân thành phố đảo Phú Quốc. 2020. *Báo cáo tổng kết năm 2020*.
7. Viện Nghiên cứu phát triển Du lịch. 2001. *Cơ sở khoa học và giải pháp phát triển du lịch bền vững ở Việt Nam*.